

Korset och Kronan

Nr 58/2021

Jesus säger: Håll fast vid
det du har så att ingen
kommer och tar din krona
(Upp. 3:11)

CA 5: Om predikoämbetet (4)

Fortsättning om kvinnliga präster.

I pastoralbrevet (brevet till Timoteus och Titus) skriver Paulus följande om biskops- eller prästämbetet:

Om någon gärna vill ha en församlingsledares tjänst, så önskar han sig en god uppgift. En församlingsledare (biskop) måste vara oklanderlig, en enda kvinnas man, nykter, förständig, aktad, gästfri och en god lärare. Han får inte missbruka vin eller vara våldsam, utan ska vara vänlig, fridsam och fri från pengabegär. Han ska ta väl hand om sin familj och se till att barnen lyder och visar all respekt. Men om någon inte förstår att ta hand om sin egen familj, hur ska han då kunna ta hand om Guds församling? Han får inte vara nyomvänd så att han blir högmodig och faller under djävulens dom. Han måste också ha gott anseende bland de utomstående, så att han inte får dåligt rykte och fastnar i djävulens snara (1 Tim. 3:1-7).

Här sägs klart och tydligt att biskopen (grekiska grundtexten: episkopos) skall var

Ordet om korset är en
dårskap för dem som går
förlorade, men för oss som
blir frälsta är det en Guds
kraft (1 Kor. 1:18)

Den gode herden
leder sina får (Joh. 10)

en man. Bibeln visar också tydligt att orden biskop och präst (presbyteros, äldste) används om samma personer. När Paulus kallade till sig *präster* i Efesos kallar han dem också *biskopar* (Apg. 20:17-38). Det står:

*Från Miletos skickade han bud till Efesos och kallade till sig församlingens **äldste** (grundtexten: presbyterous, präster) (v. 17)... Ge akt på er själva och hela den hjord där den helige Ande har satt er som **ledare** (biskopar, grundtexten: episkopous), till att vara **herdar** för Guds församling som han har köpt med sitt eget blod (v. 28).*

Paulus lär alltså att ämbetsinnehavarna som är kallade att leda församlingarna genom predikan och sakramentsförvaltning kallas präster, biskopar eller herdar och att de är insatta av Gud, den helige Ande själv. Detta ämbete gäller således inte alla kristna utan dem som har fått Guds och kyrkans kallelse.

Vidare skriver Paulus till Titus:

*Jag lämnade dig på Kreta för att du skulle ordna det som återstod och i varje stad insätta **äldste** (presbyterous) efter mina instruktioner. En äldste ska vara fläckfri, en enda kvinnas man, och ha troende barn som inte kan beskyllas för att vara*

vilda eller upproriska. **Församlingsledaren** (*episkopos*) ska som Guds **förvaltare** (*eikonómos*) vara fläckfri. Han får inte vara självgod, inte häftig, inte missbruka vin, inte vara våldsam eller girig, utan gästfri, godhjärtad, förständig, hederlig, gudfruktig och behärskad. Han ska hålla sig till lärans tillförlitliga ord, så att han både kan uppmuntra med sund undervisning och tillrättavisa motståndarna (Tit. 1:5-9).

Här ser vi på nytt att samma personer kallas äldste (presbyterer, präster) och församlingsledare (episkoper, biskopar). Dessutom kallas de förvaltare (ekonomer, hushållare). De är satta att som Guds och församlingens kallade tjänare vara de som förser alla kristna med ord och sakrament och allt som behövs för att leda Guds hus. I ett stort hus är husbonden och hans hustru ägare. Men de anställer tjänare för att ha hand om allt som behövs göras på en stor gård.

Enligt Skriften är kyrkan Guds hus där Kristus är Herren och kyrkan kallas också hans brud eller hustru. Herren kallar så sina tjänare (präster, biskopar, herdar, lärare, förvaltare) till att på Kristi och kyrkans uppdrag inneha det offentliga predikoämbetet. Som vi har sett av dessa ställen i pastoralfreven är det endast män som kallas. Men dessa män måste framför allt vara väl skickade att undervisa. De får inte vara nyomvända utan skall vara beprövade kristna med en mycket god bibelkunskap. De skall väl känna till hela den kristna läran så att de också kan tillrättavisa motståndare och vederlägga deras falska läror.

Har då inte vanliga kristna någon uppgift? Jo verkligen! De skall tjäna i det s.k. allmänna prästadömet. Detta är en stor och viktig uppgift för alla kristna oavsett kön. Kristna lekmän, både män och kvinnor har både rätt och plikt att vittna om sin tro. Ja, de är alla kallade till det allmänna prästadömet och till att vara ägare av alla dess härliga gåvor som Petrus skriver:

Det står ju i Skriften: Se, jag lägger i Sion en utvald, dyrbar hörnsten, och den som tror på den ska aldrig komma på skam. För er som tror är den alltså dyrbar, men för dem som inte tror har stenen som husbyggarna förkastade blivit en hörnsten, en stötesten och en klippa till fall. De stöter emot den därför att de inte lyder ordet. Så var det också bestämt om dem.

Men ni är ett utvalt släkte, ett kungligt prästerskap, ett heligt folk, ett Guds eget folk för att förkunna hans härliga gärningar, han som har kallat er från mörkret till sitt underbara ljus. Ni som förr inte var ett folk är nu Guds folk, ni som inte hade fått barmhärtighet har nu fått barmhärtighet (1 Petr. 2:6-10).

Petrus talar här om alla troende utan undantag, alltså alla kristna. Alla dessa utgör ett kungligt prästerskap, ett heligt folk. Lägg märke till att det sedan står ”för att förkunna hans härliga gärningar”. I det allmänna prästadömet är varje kristen en smord präst och kung, som skall förkunna och predika om vad Gud har gjort.

Denna lära betonade Luther kraftfullt mot påvedömet, som menade att detta endast gällde de av biskopen smorda prästerna. Luther framhåller i sin utläggning av Joels profetia om den helige Ande, att hela guds folk har fått denna gåva. Hos Joel står det ju:

Och det ska ske därefter att jag utgjuter min Ande över allt kött. Era söner och era döttrar ska profetera, era gamla ska ha drömmar och era unga ska se syner. Ja, över tjänare och tjänarinnor ska jag i de dagarna utgjuta min Ande (Joel 2:28f).

Denna profetia uppfylldes på pingstdagen när tungor av eld satte sig på apostlarna och när den helige Ande offentligt med tecken och under visade att alla kristna genom tron har del av syndernas förlåtelse och den helige Andes gåva. Luther påpekar att det särskilt står att både söner och döttrar skall profetera och att detta även gäller tjänare och tjänarinnor.

Luther kommenterar Joel med att peka på att gåvorna som särskilt nämns är

profetior, drömmar och syner. Luther skriver:

Nu råder det skillnad mellan tjänare och tjänarinnor. Men detta skall upphöra ty både tjänare och tjänarinnor skall bli profeter. Detta är ett mycket tydligt ställe mot det oandliga papistiska prästerskapet, som inte vill låta vem som helst vara en präst utan har anseende till personen. Men Kristus säger att alla hans trogna skall vara präster. Vad gör ett prästerskap annat än att förkunna Guds härliga gärningar? Ingen kan förneka att detta ges till varje kristen. Kristus säger verkligen utan all diskriminering att han skall ge sin helige Ande både till söner och döttrar, tjänare och tjänarinnor. (Kommentar till Joel 2:29, Luther's Works, vol. 18, s. 108f).

De som inte är vana vid att läsa Luther kan tro att han här pläderar för kvinnliga präster. Men så är det inte. Luther uttalar sig kraftigt emot att låta kvinnor inneha prästämbetet. Det Luther talar om här och på många andra ställen är det allmänna prästadömet. Det är vad också apostlarna lärde som vi såg tidigare hos Paulus (Gal. 3:28) och även hos Petrus (1 Petr. 2:6ff).

Luther betonar att alla kristna är ägare av alla andliga gåvor. Dessa tillhör Kristi församling och var och en av dess lemmar. Ingen kan ta dessa gåvor ifrån de kristna. Därför har också de kristna rätt att kalla och insätta präster som skall förkunna och förvalta sakramenten offentligt. Detta sker på Guds befallning och som vi sett ovan (1 Tim. 3, Tit. 1) skall det vara män som insätts i detta ämbete. Men när Gud kallar män till ämbetet är det samtidigt hela kyrkan som kallar. Prästen blir så mun och hand för varje kristen. När prästen predikar är det kyrkan som predikar genom prästen. När prästen förvaltar dop, avlösning och nattvard är det kyrkan som gör detta. Och samtidigt är det framför allt Gud själv som här verkar.

När man blandar samman det allmänna och det särskilda ämbetet blir det stora problem. Då tycker många att Bibeln ger alla kristna tillåtelse att predika offentligt.

Andra gör som katolikerna och begränsar det allmänna prästadömet kraftigt, ja, de tar helt och hållet bort det och ger endast de smorda prästerna rätt att på sig själva tillämpa Skriftens ord om att alla i det nya förbundet är smorda kungar och präster.

Luther och den lutherska kyrkan lär här rent och klart vad Skriften lär. **Alla** kristna är smorda med den helige Ande. Genom tron på Kristus får de Anden i sina hjärtan och blir lemmar av Kristi kropp. Varje kristen har därför del i alla kyrkans skatter. Om en präst lär falskt eller missbrukar sakramenten och envetet handlar mot Guds ord har de kristna rätt att avsätta en sådan präst och insätta en annan som troget lär Guds ord rent och klart.

Varje kristen har också rätt att privat vittna om sin tro i det allmänna prästadömet. Yrkeskvinnan *Lydia* som kom till tro kallade sedan apostlarna hem till sig som en plats där kyrkan kunde vara. Så blev hennes hem en kyrka. Så var det i regel i urkyrkan. Man hade inga egna byggnader utan samlades i hemmen eller t.ex. i en lärosal (se Apg. 19:9). Tältmakarna *Prisca* och *Aquila* undervisade privat teologen *Apollos*, som ännu inte hade en fullständig kunskap i den kristna läran (Apg. 18:26). Kvinnorna vid graven var de första som vittnade om Kristi uppståndelse och Paulus skriver om många kvinnliga medarbetare i evangelium.

Kvinnlig offentlig predikan?

Det skulle inte behövas några fler bibelställen om kvinnliga präster eftersom det så klart framgår av 1 Tim. 3 och Tit. 1 att de som skall vara biskopar/präster skall vara män.

Men Bibeln har också ett par tydliga ställen som klart förbjuder kvinnor att predika. Dessa ställen bekräftar vad som i övrigt lärs. Mer om dessa ställen senare.

Det skall först påpekas att GT:s förkunnare fick Guds omedelbara kallelse. Det gällde patriarkerna, de levitiska

prästerna, domarna, kungarna och profeterna. De var alla män med några få undantag. Så nämns t.ex. *profetissan Hulda*. Om henne står det:

Då gick prästen Hilkia och Ahikam, Akbor, Shafan och Asaja till profetissan Hulda, hustru till Shallum, klädkammarvaktaren, som var son till Tikva, Harhas son. Hon bodde i Jerusalem, i Nya staden. De talade med henne och hon sade då till dem: ”Så säger Herren, Israels Gud: Säg till den man som har sänt er till mig: Så säger Herren: Se, över denna plats och över dem som bor här ska jag låta olycka komma, alla de ord som står i den bok som Juda kung har läst. De har övergett mig och tänt offereld åt andra gudar och väckt min vrede genom alla sina händers verk, och därför är min vrede upptänd mot denna plats och ska inte utsläckas.

Men till Juda kung, som har sänt er för att fråga Herren, ska ni säga: Så säger Herren, Israels Gud, om de ord som du har hört: Eftersom ditt hjärta blev mjukt och du ödmjukade dig inför Herren när du hörde vad jag har talat mot denna plats och mot dem som bor här, nämligen att de ska bli ett föremål för häpnad och förbannelse, och eftersom du rev sönder dina kläder och grät inför mig, därför har jag också hört dig, säger Herren. Därför vill jag samla dig till dina fäder och du ska samlas till dem i din grav med frid. Dina ögon ska slippa se all den olycka som jag ska låta drabba denna plats.” Och de vände tillbaka till kungen med detta svar (2 Kung 22:14-20).

Tydligt gav Gud vid detta tillfälle profetissan Hulda en uppenbarelse. Men hon var inte som Jesaja, Jeremia m.fl. någon skriftprofet.

Så nämns också *Debora*, en profetissa, som var domare i Israel vid den tiden (Dom. 4:4). Hon hjälpte *Barak* att besegra den hedniske befälhavaren *Sisera*.

Vi kan också läsa *Hannas* underbara bön och lovsång (1 Sam. 2). Hon var mor till Samuel och hon framstår som en bödens kvinna som i sin barnlöshet ropade till Herren. Vi kan också läsa om *Rahab* som gömde undan spejarna och om *Rut* som plockade Ax på Boas åker. Och vi kan läsa om drottning *Ester* som i sitt ämbete som

drottning med fara för sitt eget liv rädda Israels folk från förintelse.

I nya testamentet läser vi om *Elisabeths* ord till Maria då hon genom den helige Ande talade om Frälsaren (Luk. 1:41f) och vi läser *Marias* egen, underbara lovsång (Luk. 1:46ff.) . Vi läser om hur kvinnorna vid graven skyndade till apostlarna och förkunnade för dem att Kristus var uppstånden. Senare berättas om att diakonen och evangelisten *Filippus* hade fyra ogifta döttrar med profetisk gåva (Apg. 21:9).

Om alla dessa kvinnor kan sägas att de hade stora gåvor och att de verkade i det allmänna prästadömet. Några få av dem som Hulda, Debora och Ester hade också en mer offentlig ställning.

Men även om Gud i GT lät några få kvinnor framträda som domare och profetissor är det klart och tydligt att den offentliga predikan i NT endast skall utövas av män. När det i NT nämns om kvinnor som vittnade om Jesus eller hade en profetisk gåva framträdde de inte som herdar och lärare i kyrkan. Sådana profetiska gåvor som t.ex. Filippus fyra döttrar hade måste räknas till det allmänna prästadömet liksom profeten *Agabus* profetior (Apg. 11:28, 21:10). De undervisade inte offentligt i församlingen. Till det offentliga ämbetet hör inte heller husandakterna och undervisningen i hemmet, där husfadern har ett särskilt ansvar (se Luthers lilla katekes!). I hemmet och t.ex. söndagsskolan är ofta kvinnor lärare för barnen. Dessutom är varje kristen är ju skyldig att vittna om sin tro när lämpligt tillfälle ges. Petrus skriver:

Herren Kristus ska ni hålla helig i era hjärtan. Var ständigt beredda att svara var och en som ber er förklara det hopp ni har. Men gör det ödmjukt, med respekt och ett rent samvete, så att de som talar illa om ert goda levnadssätt i Kristus får skämmas för sitt förtal (1 Petr. 3:15f).

Fortsättning i nästa nr.